

О. ГАЙСЬКИЙ
**ЦЕРЬВА
І СПОРТ**

Слово Доброго Пастиря

С В І Т Л О

Католицький журнал для українського народу — найкраще редагований, працюють у ньому чи дописують наші найкращі робітники пера, — письменники, історики, журналісти, критики. Редагований журнал живо, приступно, цікаво і займливо. Видають журнал О.О. Василяни. Передплата на цілий рік \$3.00, а поодиноке число, збільшене тепер, 30 ц. Адреса: С В І Т Л О, 286 Lisgar Street, Toronto, Ont., Canada.

Ж И Т Т Я С В Я Т И Х,

це книга, що, читаючи її, робить людину повновартісною перед Богом і між дюдьми. Ця книга вже появилася у трьох томах, за місяці: січень, лють, березень, квітень, травень, червень, липень, серпень, вересень. Багато ілюстрована, в твердій оправі. Ціна одного тому \$ 5.00. Цю необхідну для доброго християнина книгу написав о. А. И. Г. ТРУХ ЧСВВ.

Її можна набути в нашому видавництві.

ЦЕРКВА І СПОРТ

Написав
О. Г а й с ь к и й

*

СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ
Видавництво О.О. Василян
у ЗДА

Ніщо не противиться виданню.
Стемфорд, Конн., 14 травня 1959.

о. Павло Івахів
Дієцезальний Цензор

*

Ч. 508/59. М.

Дозволяється печатати.
Стемфорд, Конн. 20 травня 1959.

Амврозій Сенишин, Єпископ

*

(Дозвіл: „Ніщо не противиться” і „Дозволяється печатати” є тільки урядовою заявою, що книжка або брошура є свобідна від догматичних і моральних блудів. Одначе, дозвіл даний на печатання брошури не включає згоди на зміст, погляд і твердження).

Обкладинка роботи Миколи Бутовича

Друкарня „Луна”, 77 Іст Ст. Маркс Пл.,
Нью Йорк, Н. Й.

Вступне слово

Року Божого 1958 помер Папа Пій XII.

Сучасні знавці передали його до історії з характеристикою: „папа-дипломат”.

Був це чоловіколюбець, а разом із тим — типовий Пастир із покликання. І з цього покликання походять усебічні зацікавлення Пія XII, батьківська дбайливість дати своїй пастві, в усіх умовах і положеннях життя, розв'язку актуальних проблем та вказати на шлях праведного життя створених на образ і подобу Божу людей.

Не було винаходу в царині техніки, не було важної події з будь-якої ділянки людського життя, не було проблеми в родинному, педагогічному, мистецькому, науковому, правно-юридичному, політичному, стратегічно-воєнному чи в іншій ділянці, до якої не зайняв би Папа Пій XII ясного й недвозначного становища. (Гляди збірник Michele Chinigo, англійський переклад “The Pope Speaks — The Teachings of Pope Pius XII”). І все це

він подав під євангельськими провідними думками правди, справедливості, оборони слабших і обездолених — гаслами, що зумовляють прихід Царства Божого на землі.

Ось, проста тайна незвичайної популярності Папи Пія XII за життя та глибокого смутку серед усіх націй, рас і віровизнань після його відходу у вічність. Славетний німецький тіловиховний журналіст і публіцист, д-р Фрідеберт Бекер, у статті, п. н. „Його серце билося теж для спорту” („Кікер”, ч. 41, з 13 жовтня 1958) пише:

„... Від поколінь людство не прощало нікого з своїх великих у такому глибокому смутку й пригнобленні, як Папу Пія XII... Той, хто пише ці слова, протестант. Але я певен того, що всі ми об'єднані в цій шанобі поза межами віровизнань... Кому було дано стрінутися з цією небуденною людиною, той глибоко відчуватиме на собі силу її промінування...”

Всесторонній, — як і саме життя, — Первосвященик не залишив без зацікавлення так мало зрозумілого й недоцінюваного в нас комплексу спорту й тіловиховання. Жваве зацікавлення Папи щоріч-

ними наколесницькими перегонами, як „Тур де Франс” (Навколо Франції), „Джіро д’ Італія” (Навколо Італії), а, далі, футбольними чемпіонатами світу, Олімпійськими Ігрищами тощо, було „прилюдною тайною”. Хто не тямить тіловиховних промов Пія XII до молоді Католицької Акції — благословення учасникам „Джіро д’ Італія”, на площі св. Петра, коли то, в приявності ста тисяч вірних, надав наколесникам святу патронку? . . . Славетний італійський наколесник, Джіно Бартолі, званий „монахом на колесі”, був любимцем Пія XII. Для усіх спортсменів світу серце й двері Папи були завжди також широко відкриті.

Згаданий д-р Фрідеберт Бекер, у своїй статті-некрольозі, пише:

„ . . . Ще ні один духовний чи світський володар не присвятив спортові стільки золотих слів, як померлий Папа. Ще ніхто з його попередників не приймав на авдієнціях так багато спортсменів і не гуторив із ними так сердечно. Сам завзятуший альпініст і аматор зимових спортів . . . він до останніх своїх днів тішився, що 1960 р. зможе з літньої резиденції, у Кастель Гандольфо, приглядатися принай-

мні частинно до Олімпійських Ігрищ . . . Як світський володар захвалює спорт, то у грі може бути національний інтерес. Позитивна ж постава Папи до спорту надала тіловихованню могутньої характеристичної ваги супроти тих, які ворожнечу до спорту намагаються виводити з царини духа. Прихильне відношення Папи до тіловиховної проблематики додало його учням відваги скрізь і всюди признаватися до християнства; хай свідками цього будуть численні хрестики, що їх спортсменці носять на грудях, під трикотом спортивного однострою . . . Папа Пій XII зробив спорт гідним володарських дворів. Признаючися густо-часто до спорту, вдаючися аж до його технічних подробиць, Пій XII мабуть найбільше причинився до заникну пересудів-забобонів (відносно спорту) . . .”

. . . Так підкреслив заслуги померлого Папи, й так попрощав його у вічність німецький спортовий світ.

Чи ж мали б не відзначити великих піонерських і покровительських заслуг Пія XII для тіловиховання також українські спортсменці, у вільному світі? . . .

Хай за таке збірне признание

українського спортивного світу для св. пам'яті Папи Пія XII, і прощання з Ним править ця скромна праця!

Вона теж дасть читачам змогу познайомитись з золотими словами Пія XII про спорт.

Автор

Що таке спорт?

Ріжні лексикони й енциклопедії ріжно подають відповіді на питання: що таке спорт? . . . „Гра, розвага, всяка діяльність чи практика, що дає вдовілля, відсвіження, заповнення часу”; „така діяльність чи практика, що від тіла вимагає більшої або меншої напруги й виконується згідно з якоюсь традиційною формою чи встановленими правилами”; „надвірне відсвіження, як полювання, стріляння, атлетика та гри зручності, з нагородами і грошовою ставкою” . . . В дальших значіннях слово „спорт” визначає також жарт, глум-насмішку й т. п. . . Як бачимо, широкий — може занадто широкий — діяпазон пояснень, який „спортове громадянство” дає не тільки оспортованій шаховій грі, але й звичайному . . . глузуванню.

Залишаючи дальші значіння до розпорядження енциклопедистів, згадані й незгадані тут окреслення та переклади англійського слова „спорт” можна звести до спільного знаменника: спорт — це всякі, передусім фізичні, гри й зайняття, виконувані для відсвіження, розваги, приємности, вправи, або змагань.

З цих окреслень виходить теж, що чинником, який рішає про спортовий характер такого чи іншого зайняття, є ціль даного зайняття. Наприклад: марш, їзда колесом, автом, човном і т. п. можуть бути спортом, якщо їх практикувати „для відсвіження, розваги, приємности, вправи чи змагань”. Але ці самі спортові зайняття перестають бути спортовими, якщо їх практикувати для виконування професії (їзда колесом поштового післанця, їзда автом до праці тощо). В таких випадках ці самі зайняття не виходять поза межі звичайної комунікації. (Дехто може зробити висновок, що цілий професійний спорт перестає бути спортом, бо ж професійні спортсменці за свої спортові зайняття беруть грошову заплату. Проте, таке розуміння справи помилкове: без уваги на заплату,

професійні спортсмені виконують свої спортивні заняття із спортивною цілеспрямованістю).

Широкий засяг інтерпретацій поняття „спорт” говорить про широкий світ різних — своєю природою, характером, вимогами й доцільністю — спортивних. Одні дають людині приємність, інші розваги чи відсвіження (після щоденних занять-обов'язків), ще інші вправність чи змагання — або ж комбінацію двох, трьох чи ще більшого числа згаданих співчинників. Наприклад: хід-спорт для розваги чи відсвіження, але може теж бути хід для вправності-видержливості чи задля змагань — з часом чи з живими суперниками. Змагатися в спорті можна з людським чи звіриним суперником, з часом, простором, з силами й перешкодами природи та з власними слабощами.

Та всі ці і їм подібні ближчі цілі спорту мають свою загальну дальшу ціль: розвивати-скріплювати здоров'я, сили й фізичну вправність людини. А тому, що людське тіло зв'язане з душею, то на канві фізичних вправ вправляються також прикмети характеру й духа людини, як орієнтація, воля, рішучість, завзяття, видержливість, ди-

сципліна, панування над собою, відвага, товариська співпраця, готовість до дії й жертви для вищої цілі тощо.

Як бачимо, спорт — не ціль сама для себе, тільки засіб до належного сповнювання ролі людини на цьому світі: зробити людину здібною цю свою роль сповняти якнайдовше і якнайкраще.

Від колиски аж до гробу . . .

Можна, без перебільшення, сказати, що з комплексом спорту людина родиться і вмирає.

Перша „руханка” дитини починається на 4-5 місяців до . . . народження. А лише побачивши (несвідомо) денне світло, немовля починає зворушливий наполегливий тренінг, з (підсвідомою) метою: звестися й сісти в колисці-ліжку. Коли цей витичений „рекорд” до пів-року здобутий, тоді дитина починає працювати над новим: звестися на власні ноги, власними силами ходити. Приблизно до року від народження дитини „падає” й цей „рекорд”, на його місце приходить інший, ще трудніший: бігати, стрибати, дужатися . . .

Цю завзятушу спортову діяльність дитини ми в щоденній мові

звемо просто дозріванням, зростанням. Але воно не прийшло б автоматично без наполегливих вправ і змагань дитини. Я гадаю, тут діє (хай і в пеленках, хай що підсвідомий!) той самий гін до зростання й поступу, що заключається у клясичному олімпійському гаслі: „Швидше — вище — сміливіше!”

В етапах дальшого розвитку, зростання і зрілості (які, з тіловиховної точки бачення, назвати б „спортовим періодом”) людина, де лише може, шукає змоги вправлятися, скріплювати свої сили і змагатися. Коли ж приходить осінь життя, тоді людина — не втрачаючи з очей основної мети: своєї життєздатності — переставляється на п'ятак збереження своїх сил на якнайдовший час. З тією метою відбуває свої (свідомі чи підсвідомі) вправи до кінця свого життя.

Як бачимо, то спорт це ніяка химера чи непотрібна вигадка, тільки життєва необхідність, з найяснішою у світі цілеспрямованістю: приготувати, а в пізнішому віці, вдержати людину в життєвій і боєздатній формі.

Ця необхідність спорту в наші дні на правду в рекордовому темпі загострюється. Може, хто хоче, ка-

зати, мовляв, „наша нація здорова, не треба їй спорту”, — але, в епоху суперсонічних літаків, та виправ на місяць, із фізичною кондицією й реакцією думки періоду... круторогих волів, таки ніяк і нікуди не можна!..

І цієї необхідности ніхто — хоча б і т. зв. „вороги спорту” — не заперечує. Хіба їм самим, у такому чи іншому положенні життя, не треба спортової вправности? Хіба їм не приходиться маршувати, бігати, скакати, кидати тягар, плавати, сковзатися, їздити колесом, автом, човном, виконувати працю, що вимагає сили, техніки ловлення, вдаряння тощо?.. Так само й ці „вороги спорту” користаються морально-духовими користями спорту, що про них була тут мова. Отже?..

З наведеного виходило б, що ніяких ворогів спорту насправді нема. А все ж, ніхто з нас не заперечить, що — зокрема серед старшого покоління — нарікання на спорт такі ж сильні, як і, серед молодого покоління, захоплення спортом.

**Явище наших днів:
змаговий спорт...**

Щоб зрозуміти таку дивовижу, треба вдатися до ще одного поділу

в спорті. Характеристична справа: „Knauers Lexicon” (1957), під рубрикою „Sport”, подає: „Сьогодні, в протилежність до гри й руханки, дисципліна фізичних вправ, здебільша з оцінкою досягнень-здобутків, практикувана аматорами й професійними спортсменами, як індивідуальний і дружинний спорт, для плекання й підвищення фізичної вправності”.

Як бачимо, вже саме це окреслення ясно й чесно подає засвітню різницю між двома підходами до спорту: одні люди вправляють спорт для приємності, розваги, інші ж для осягу, перемоги, рекорду.

В наші несамовиті, неспокійні, заражені тоталізмом дні пропасть між цими двома спортовими світами дедалі побільшується. Розвагово-рекреаційний спорт з погордою відкидається чи залишається старшим „паням і панам з товариства”, для... паради. Представники змагального спорту кажуть, що в наші, „жорстокі, як вовчище”, дні треба вправляти змагальний, наполегливий спорт, що належно загартував би людину до рекордово-твердої боротьби за існування.

Хоч правда тут — як воно завжди буває — десь, по „золотій се-

редині”, бо проти табору змагального спорту промовляє не раз погана практика їхньої філософії. Зокрема, в тоталітарних країнах (а за ними, в силу факту, й деінде) з благородного змагального спорту зробили „священну війну”, в якій від перемоги чи поразки залежить . . . вартість цілої нації. Коли італійський боксер, Прімо Карнера, вступав на рінг проти американського негра Джова Луїса (1935), тоді дістав від Мусолінія імперативну телеграму: „Devi vincere — мусиш перемогти!” Очевидно, Карнері вже від самої цієї телеграми затрусилися руки-ноги; він програв нокавтом . . . Так само змагання Німця Макса Шмелінга з Луїсом були більш політичною, ніж спортивною подією. Коли Шмелінг (у перших змаганнях 1936) проти всіх рахунків і сподівань, знокавтував „чорну пантеру”, тоді він появився на балконі берлінської райхсканцелярії в товаристві Гітлера. Це мав бути місту і світові символ: расистський боксер своєю перемогою над „нерасовим” феноменом Луїсом став, поруч „самого фюрера”, найпопулярнішою людиною у Німеччині. Коли ж (у реванжовій зустрічі, 1938) Шмелінг

у першій рунді нокавтом програв, тоді німецьке радіо, не чекаючи проголошення висліду, в ту ж секунду перервало передачу змагань словами: „Гайль Гітлер! Передача з Америки закінчена”.

Змаговий спорт — у найкращому порядку, але подуманий чи практикований як „священна війна”, він, силою фактів, перебирає мораль і закони війни. А ці закони й мораль за єдину мірку вартостей мають макіявелівське: „Ціль — перемога — освячує всі шляхи, методи й засоби...!” Хто в таких умовах дивиться на людське здоровля, на морально-етичні засади, на втрати?!.. Може цілий світ завтра завалитися — сьогодні ми мусимо перемогти, — ось, засада, яка часто керує змаговим спортом!

Характеристична річ: в совітському спорті, який ніби найсуворіше притримується англо-саксонського клича „fair play”, викрили скандал з футбольним асом, Едвардом Стрельцовим. Виявилось, що цей молодець, якому минуло ледве двадцять років від уродження, мав цілком показний рекорд злочинів: п'ятика, бешкети, биття в лице суперника на змаганнях, насилування тощо. Коли „руководителя” клю-

бу (що до нього належав Стрельцов) запитали, чи провід клюбу нічого про це раніше не знав, тоді він відповів: „Ми знали, але... ми боялися задаватися з цим асом, щоб він, із пімсти, не пішов до конкурентного клюбу...”

...і явище тіловиховання

Чи маємо докладно, в усіх тисячних подробицях описувати все те, що на сцені й за кулісами змагового спорту діється майже кожної неділі — на грищах, рінгах і аренах світу?!..

Ще в спортах, де — як у легкій атлетиці чи тенісі — рішає чисте вміння, можна говорити про „fair play”. Але в спортах, із безпосереднім фізичним контактом (як бокс, дужання, різні спортові гри), мораль змагунів, а далі й глядачів, лишає занадто вже багато до бажанья.

І саме тут — а не деінде! — коріниться ненависть багатьох людей до спорту, насправді ж: до збоченого, бо погано інтерпретованого, змагового спорту. Так само легко зрозуміти вороже відношення батьків до змагового спорту, віч-на-віч з „тотальним”, необхідним для перемог тренінгом їхніх дітей чи з

„диким”, безконтрольним „гуляй-пільським спортом” малих жовтодзьобів.

Натомість, нема причини заперечувати змаговий спорт, якщо він практикується згідно з прийнятими постановами чесної гри. Змаговий спорт — феноменальний магнет для глядацьких мас, організаційний збірник молодих енергій, дуже успішний генератор і регенератор національної свідомости та готовости до жертви-діла. —

Як же нам тоді бути? . . . На всякий раз, не так, як ми в краю були з будьякою річкою! . . . Скільки людської праці, майна й життя забирала нам така пересічна дорога наша крайова річка, тому, що вона гуляла собі, куди й як хотіла!?! . . . А в той же час люди спрямовували-приковували до русла й запрягали до праці для себе куди більші річки . . .

Заперечувати (змаговий) спорт, це все одно, що намагатися ліквідувати річку. Тут просто річку безконтрольних відрухів, пристрастей, енергій і амбіцій треба запрягти на службу людині, народові й Богові. Такий спорт, поданий у виді тіловиховання — з залізною дисципліною, з лікарем, фаховим тренером-

виховником і з здатнім педагогічним проводом — у ліс напевно не заведе.

Як же ж ми цей притягальний спорт залишимо неврегульованим ніякими твердими берегами етичних засад, ніяким руслом служіння вищим справам, то нам усміхається єхидно доля староримської звихненої, стерильної товпи, для якої ідеалом ідеалів було: „Panem et circenses!” — хліб і циркові забави.

А крок даліше від такої морально-духової настанови громадян, знаходиться вже розклад і загибля.

Спрямування чинника боротьби

Перед трьома десятками літ із Голівуду (ЗДА) вийшов був і обіг світ цікавий психологічний фільм: „Доктор Джекил і містер Гайд” . . . Молодий лікар-філянтроп винайшов напитек-елексир, що відділяв у людині добро від зла. Напившись того елексіру, добрячий доктор Джекил перемінявся в мавповидого раміса — містера Гаїда. Тоді був утіленим молохом знищення. Коли ж елексир переставав діяти, тоді мавповидий містер Гайд — серед мук переміни протиположностей — перемінявся в іще шляхст-

нішого, визволеного від усякого елемента зла, доктора Джекила.

В часі воєн — зокрема тотальних воєн наших днів — ми бачили таку переміну в мільйонних виданнях „таваріща” чи „фольксгеноссе Гайда”. За елексір правили звабліві гасла всесвітньої пролетарської революції чи панування над цілим світом, на яке ніби був засуджений германський „іберменш”... У випадку мавповидого „таваріща Гайда”, такий елексір подається совєтській людині без упину, в час миру і війни, а наган і вся декельна машинерія диявольського режиму дбають день і ніч, щоб елексір не переставав подаватися...

В кожній людині живе природжений їй гін до змагань, боротьби. В одного цей гін розвинений буйніше, в іншого слабше, в одних проявляється у формі драстичних бійок, авантур, в інших приймає шляхетніші формою, але не конче шляхетніші наслідками, види. В іще інших цей гін підноситься до благородної боротьби з несвідомістю, незнанням, людською нуждою та іншими нещастями. Але гін до боротьби в кожній людині, в спільноті, в усіх ділянках людського життя є і всяко проявляється.

Від інтелігенції людини й проведу людських спільнот залежить, як цей гін виживається-виладується: подібно, як у випадку річки, природжений людині чинник боротьби може самій людині чи людській спільноті принести знищення, або корисну прислугу — усе залежно від того, чи його, цей чинник, належно зрегулювати, чи теж залишити у виді сам-собі-панської стихії.

Спорт, докладніше, змагальний спорт — ідеальний засіб спрямування цього чинника боротьби.

Візьмім, для прикладу, найтвердший спорт-бокс і звичайну бійку-масакру. Рішальним поштовхом бійки є раптова чи нагромаджена лють, ненависть до суперника; в боксі ж, чи в дужаннях, рішення не зоологічні пристрасті, тільки обосторонній договір суперників. Бійка має за ціль нанести шкоду, чи знищення суперникові, бокс чи взагалі спортова боротьба, має за ціль тільки виявити, хто з двох суперників кращий. В бійці нема ніяких правил — спортова боротьба ведеться у заздалегідь визначений час, згідно з визначеними заздалегідь правилами. Там змагун сам собі суддя — тут суддею є третя, без-

сторонна особа. В бійці слабший партнер зданий на ласку й неласку сильнішого — у спорті слабший змагун, його секундант чи суддя, у випадку нерівності сил, може передчасно закінчити змагання. (Боксерський спорт тільки в одному випадку зіжджає на рейки бійки-масаки: якщо він має бути шляхетною штукаю самооборони („noble art of selfdefense”) — то чому сильніші змагуни нокавтують-збивають з ніг слабших?.. Вісімсот смертних випадків в історії боксу, обвинувачують і домагаються, щоб „knock-out”, як злочин, був поставлений поза законом).

На закінчення цього уступу — цікаве припущення... Кажуть, що якби два головні „містери Гайди” минулої Другої Всесвітньої Війни, — Гітлер і Сталін, — були своєчасно спрямовані до боксерського спорту і здобули б відповідні чемпіонати Європи чи світу — то їхній чинник боротьби був би задоволений, а людство могло було заощадити собі гекатомби жертв і море сліз.

„Може перемінімо світ”...

З дотеперішнього нашого викладу не важко зробити висновок, що спорт сам по собі — необхідний за-

сіб виховання модерної людини і спільноти. Треба тільки, щоб він завжди був трактований — як засіб, а не божок-левятан!, і щоб в його чистій атмосфері й чесному змагу ставали шляхетнішими, а не забруднювали б його наносами „етики” мавповидого Гайда.

Не хто інший, а тільки Папа Пій XII сказав: „Чим більше в нас буде спортових майданів — тим менше матимемо лічниць і тюрем” . . .

Старовинні приклади, — зокрема найкращі з них: Спарта й Рим — доказують, що так довго, як у них була залізна дисципліна спертого на фізичних вправах і гарті виховання, так довго ті народи були сильні тілом і духом. Коли цієї дисципліни не стало, тоді чемпіони сили й панування в швидкому темпі втрачали і свої впливи і волюдолю.

Ця сама прикмета рішала про перемоги чи заник у час великої мандрівки народів. Вистачить одна відома фраза про татарських молодців того часу: „. . . Вони не діставали їсти, доки собі свої „печені” власноручно луком не вполювали . . .” Чи ця фраза не говорить цілими томами про залізну дисципліну тіловиховання, з підкреслен-

ням самовистачальности в тодішніх чемпіонів Азії й половини Європи? . .

Не інакше було і в західньо-європейських лицарів, чи й східньо-європейських, русько-українського хову лицарів. Без суворих вправ, ігрищ, турнірів, без Ришардів Львоних Серць, Робін-Гудів, Святославів Завойовників, Володимирів Мономахів і Мстиславів (переможців Редедь „пред полки касожськими”), Європа, а з нею й Західній світ, ледве чи були б нині християнські . . . А останні з лицарів європейських — українські козаки — з гоголівським Робін Гудом-Тарасом Бульбою? . . Хіба загублена люлька цього старого козацького шибайголови, за якою він вертається через фронти й через яку головою накладає — не свідоцтво найлицарського спортивного духа запорожців?

Після наполеонських воєн, відродження німецької нації розпочали своїми гімнастично-спортовими товариствами Ludvig Jahn і Guts Muts. У їхні сліди пішов чех Тирш, із своєю сокільською ідеєю. Українські Соколи, з-під стягу Івана Боберського, включили староримське гасло: „В здоровому тілі, здорова душа” — до свого гимну, з вираз-

ним висновком: „Де сила — там воля вітає” . . . 1914 рік, рік величавого Сокільсько-Січового здвигу, у Львові і старту I. Світової Війни в Сараєві, доказав, що це були не фрази: соколи, січовики і пластуни були завязком української збройної сили. Те саме відноситься й до наших спортсменів і руховиків по тойбіч Збруча, що в той час на заміських майданах „затівали свої вправи”.

Характеристична річ: після того, як бразилійці, 1958 р., здобули футбольний чемпіонат світу, газети заговорили про бразилійського психолога, д-ра Карваньєса, який, „просто кажучи, . . . перебудував характер бразилійських змагунів (з чуттєво-зміслового — на холодний, інтелектуальний)”. А спортові публіцисти, як от д-р Віллі Майзль (раніш Відень, тепер Лондон), розбирають питання евентуальної перебудови характеру . . . цілого бразилійського народу.

Нехай усі ці більші й менші знавці забігають задалеко вперед, нехай їхні твердження чи пророцтва ще такі ж „побожні бажання”, як проблематика „д-ра Джекила й містера Гайда” — поважних реальних здобутків тіловиховного спор-

ту (підкреслюємо: тіловиховного — а не гуляйпільського, дикого!) в індивідуальній, національній і вселюдській площинах ніхто заперечити не може. Рекордовий перелет спортсмена-летуна, полк. Ліндберга, з Америки до Європи (1927 р.) до 33 літ діждався посягань людини до міжпланетного лету — що й казати про звязання континентів регулярними комунікаційними лініями. Спортові рекорди штовхають наперед різні відкриття й поступ людства, а, „подорозі” виховують самих їхніх власників на конкістадорів-завойовників у всіх ділянках життя і знання, — не кажучи вже про такий побічний продукт спорту, як фізичне й духове здоровля людини та її всебічна життєздатність і боєздатність.

Тіловиховна ідея таки ушляхетнює, виховує молодь, а величаві всесвітні джемборі, як Олімпійські Ігрища чи чемпіонати світу в поодиноких спортових дисциплінах, таки зводять ту молодь разом і доводять її до висновку, що всі вони діти одного й того ж Творця, а тому — одна всесвітня сім'я.

Як український поет, Богдан І. Антонич, у своїй „Пісні змагунів” кличе:

„... О, який рекорд
Ще можемо добути,
Бозна:

Може перемінімо світ...”

— то це не жест поета в сторону
спортовців, тільки візія можливого
майбутнього.

Рівнобіжно — чи врозріз із Церквою?

Автор цих слів, у дотеперішньому ході свого викладу, (мабуть доволі безсторонньо) говорив про світла й тіні спорту чи пак — про його корисний і шкідливий аспекти.

Як же ставляться до спорту найвищі, відповідальні за (здоровий) характер народів і цілого людства установи?

З практики знаємо, що світська влада — держава — скрізь у світі займає до проблем спорту й тіловиховання позитивне, стверджуюче становище. Величезні грошові суми видаються на побудову спортових споруд, на вишкіл тіловиховних інструкторів, на курси, змагання і турніри-ігрища. В деяких країнах маємо вже окремі міністерства тіловиховання.

Таке становище держави цілком зрозуміле: вона хоче мати здорових, сильних громадян, здорове,

дуже громадське життя і здорових, обороноздатних вояків на випадок війни.

Все тут ясне, недвозначне, обособлене.

А Церква?

З кінцевих думок попереднього розділу („Може перемінимо світ”), так мовити б, автоматично виходило б, що й Церква беззастережно підписується під такими думками, бо й чому мала б не підписуватися, як усе це таке будуюче?..

Проте, становище Церкви не завжди покривається із становищем держави. Які б гарні й не були релігійні чи етично-моральні засади держави, то вона — держава, — на практиці, таки керується змінним критерієм дочасних користей своїх, користей громадян, а то й... жмінки керівної кліки. В протилежність до сказаного — Церква керується незмінним Божим критерієм вічних користей для всього людського роду. Для ближчої ілюстрації: держава — тіло, для якої людина, інколи з великою шкодою для себе, йде на уступки-компроміс. А Церква — дух, який ніяких уступок-компромісів у користь дочасного, ба, неправого робити не може.

Розбираючи відношення християнської Церкви до людської плоти-природи, треба за базу прийняти заложення: Церква радо подасть людській плоти-природі руку, щоб піднести її до духових, вічних висот, — але ні в якому разі не знизиться сама до засад і законів туземної суєти . . . І на тому так Церква, як і людина тільки користають.

Так, ото ж, від самого спорту, чи його практикування, залежить, як до нього ставиться Церква. Де спорт — своєю природою, законами, практикою виконання й кінцевою метою — співзвучний з ученням Церкви, там він може рахувати на її благословення. Як же він не співзвучний з ученням Церкви, тобто, наносить шкоду фізичному чи духовному здоровлю людей, як він каламутить мирні відносини між людьми й народами чи відтягає людей від найвищої Мети, — то такий „спорт” мусить зрезигнувати не тільки з опіки благословення, але й з „тихої згоди” Церкви.

В чие імя?

Та фальшивий був би висновок, мовляв, вистачить Церкві, щоб спорт не був „дикий”, „гуляйпіль-

ський”, щоб він був спрямований у русло тіловиховання, згідно з засадами чесної гри („fair play”).

Сама по собі гарна засада чесної гри ще далеко не є те саме, що ідеальне християнське виховання людини.

Безбожний матеріалізм може проводити спорт і тіловиховання за всіма правилами і зразками чесної гри, проте, християнська Церква не може такого тіловиховання приймати, бо йому бракує Найвищої Меті, Праджерела всіх сил і Творця Вселенної — Бога. Тільки вічна-віч з Його образом молода людина може пізнати свої справжні спроможності й місце на світі та в покорі працювати над собою на шляху до недосяжного рекорду досконалости.

Кажуть, що вчені фізики, хеміки, лікарі — люди, яким Бог хоч частинно відслонив тайну життя, знання й сили — належать до найпобожніших у світі. Я не заважаюся сказати, що справжні християнські чемпіони спорту належать теж до цієї категорії . . .

У своїй співомовці про створення світу Степан Руданський змальовує образ гордого архангела Сатанаїла, якого Бог послав на дно

моря по жменю землі-піску, для посіву суходолу. Всупереч Божому наказові брати землю із словами: „Беру тебе в імя Боже і в імя Господнє” — гординя Сатанаїл не слухається, а каже: „Беру тебе в імя своє і в імя Господнє”. Вислід: вода змиває з пригорщів Сатанаїла ввесь посів і на поверхню вертається він з порожніми руками.

Такий самий фінал жде усіх поклонників „спорту для спорту”, „рекорду для рекорду”, „сили для (вияву власної) сили”. Позбавлені найвищої мети у спорті, такі люди — разом із своїми талантами, рекордами і славою — швидко стверджують, що перед дзеркалом власного сумління, перед своїм народом і Богом вони стоять із порожніми руками.

„Що ви не робили б, робіть усе на славу Бога!” — кличе Апостол народів св. Павло.

І цим реченням сказано все. Тільки практикований під таким гаслом тіловиховний спорт може рахувати на повну, беззастережну згоду і благословення Церкви.

Прикрі непорозуміння

Мені здається, що подекуди закорінене фальшиве уявлення, що,

мовляв, Церква неприхильно ставиться до справ фізичної культури, полягає на трьох помилкових засновках. Перший із них випливає з переплутання понять. Деякі люди чекають... толерантності церковних кіл, а того їй не знають, що в той же час ті самі (насправді, толерантні) церковні кола ждуть, щоб спортсменці поклали спорт на належному, згідному з християнським навчанням, етично-моральному рівні.

Другий частий пункт непорозуміння родиться з поквапного ідентифікування Церкви з християнським світом чи з кожним служителем Церкви. Люди людьми, деякі з них можуть не завжди належно розуміти цю чи іншу справу, деякі, просто, потребують часу, щоб дану справу розібрати й до неї звикнути. За становище Католицької Церкви в тій чи іншій справі можна вважати те, що говорить її найвищий представник на землі — римський Папа. А він, зокрема останній померлий Папа, Пій XII, — як буде доведено в цій книжечці — зробив для фізичної культури все, що людина його становища могла зробити.

Вкінці, останній пункт непорозу-

міння впливає з хибного уявлення, мовляв, Церква завжди схилялась до чернечого, аскетичного життя... Хто має таке уявлення, то їм заявляємо, що воно зовсім не так! Хіба в Західній Європі середньвіччя, поруч аскетизму ченців, не розцвітало лицарство, з тодішнім спортом — турнірами?.. Хіба у Східній Європі того часу, поруч монашества, не цвіло буйне — як степова тирса — русько-українське дружинництво, а, в пізніших часах, козацтво?

Життя завжди було, є й буде багатогранне, воно становить у той самий час до людей різні вимоги й люди — своїми силами й переконаннями — усяко намагаються на ті вимоги відповісти.

Церква ввесь час пильно слідкує за всякими проявами життя й на них реагує.

Чому мала б Церква резигнувати з такої чудової конгрегації як спорт і змагання на стадіоні — з тисячами, десятками тисяч і ще більшим числом вірних?

Хіба Церква не свідома, скільки гріха, пороків, скільки злочинів могли б накоїти ці люди?!.. Як же вони тут, у чистій фізичній і моральній атмосфері, відпочива-

ють, набирають сил до життєвої борні й усе це роблять на славу Бога, то яка причина не радіти з цього приводу, не „співпрацювати” зі спортом?

Декілька років тому, автор цієї книжечки читав цікавий анекдот. Католицький архиєпископ одного з французьких міст, — сам завзятий симпатик спорту, — на день перед важливими футбольними змаганнями місцевого клубу ствердив, що достоменно в час змагань він, архиєпископ, має надпрограму Богослужбу.

Очевидно, архиєпископ перестав думати про змагання, але відкритим лишалося інше питання: куди підуть вірні — на спортовий майдан чи до церкви? ..

Відповідь вірних була гідна слова „вірність”: їхній архиєпископ не лишає їх самих на стадіоні — не лишать і вони його самого в церкві. Всі, як один муж, прийшли на Богослужбу... А потім прийшов час проповіді й вірні почули несамоовиту заяву з казальниці:

— Як оце телефоном повідомляють нас, у футбольних змаганнях, що саме тепер відбуваються, наша дружина веде проти Нім 2:0. В ім'я Отця й Сина і Святого Духа! ..

А далі, пішла найкоротша, а тим і найзмістовніша проповідь і закінчення Богослужби, по якій всі присутні рушили на стадіон, на докінчення змагань. Очевидно, разом із архиєпископом . . .

Цей анекдот (кажуть, узятий з життя) ілюструє вже щось більше, як прихильність Церкви до тіловиговання. Це вже просто найдалі посунена співпраця духа з плоттю.

І така співпраця, це вже не випадкові спорадичні явища. В місті Ст. Луїс, Мизурі, священник, після вечірні, забирає своїх хлопців до церковного автобусу й везе їх на грище — грати у футбол. Сам він-священник, і тренер, і суддя своїм підкомандним . . . Читайте понеділкові видання місцевого „Повст Діспеч” (один з найбільших щоденників світу) — й ви знайдете висліди несамовитих змагань: „св. Варвара — св. Анна 5:2, Пречиста Діва — св. Дух 1:1, св. Микола — св. Юрій 0:7” і т. п. Пів-сторінки (петитом!) таких вислідів кажуть, що то змагаються дружини при церквах таких назв.

В Ужгороді, на Закарпатті, в середині тридцятих років я бачив українську відміну церковного спорту . . . На грище славного „СК”

„Русь”, вмаршували повагом питомці Духовної Семинарії. Яке було моє здивування, коли — за чверть години — ці самі питомці, залишивши свої довгі реверенди в роздягальнях, в коротких футболних штанцях і дресах вибігли на грище й „замішали” таку гру, що найбільшим нашим нинішнім дружинам в Америці слинку на язык навернула б?!..

Коли справа чиста, тоді й ясна: не забуваймо, що ми, на землі творимо „Церкву Воюючу”!.. Навіть із тим, що Христова Церква осуджує війни („хто мечем воює, той від меча гине”), — ми кожночасно мусимо бути готові до боротьби за існування особисте, нашої спільноти й віри. В наші дні загроза з боку сатани наказує безугавний альянс найвищого ступня...

Християнське тіловиховання, що скріплює фізичні й душевні сили, відпорність і боєздатність до такої безнастанної боротьби за бути-чи-не-бути, Церкві знадобиться, як побажаний союзник.

Папа говорить

А тепер — автентичні слова римського Первосвященника про спорт і тіловиховання. Ми навмисно не

цитували нічого з цих висловів, щоб дати читачам змогу окремо чути голос світський, а окремо голос найвищого достойника Церкви. Увага — Папа, Пій XII, говорить!

„Все, що вяжеться з фізичними вправами, з суперництвом, змаганнями, спортом, цікавить і притягає сьогоднішню молодь. Але молоді християни знають теж, що змагання до інтелектуального світла, поступ по таємному, інколи крутому терені відкривання, змагання до добра і святости пропорційно кращі, шляхетніші й більше хвилюючі, бо знання і чесноти душі переважають і перевищують силу мязів та минущу спритність і меткість членів тіла.

Могутність тіла, що супроводить і окрашує молодість у розквіті, не зменшується й не понижується — радше вивищується й ушляхетнюється змаганням до релігійної культури та чеснотою, що приборкує пристрасті.

Хто закидає Церкві, мовляв, вона не дбає за тіло й фізичну культуру, він такий же далекий від правди, як і той, хто намагався б обмежити діяльність Церкви до „чисто релігійних” і „виключно духових” справ... Наче б тіло, та-

ке ж Боже твориво, як і душа, з якою воно зеднане, не мало мати свого уділу в прославлюванні Творця! „Тому, чи ви їсте, чи пєте — писав Апостол народів до Коринтян — або що ви й не робили б, робіть усе на славу Бога!”

Св. Павло тут говорить про фізичну діяльність; спорт треба розуміти під (словами) „що ви й не робили б”. До речі, він, св. Павло, часто говорить про це явно; він говорить про перегони й дужання не категоріями критицизму й осуду, але, як знавець, що підносить і ушляхетнює їх християнським підходом.

Бо, вкінці, що ж таке спорт, як не одна з форм виховання тіла? А це виховання тісно споріднене з моральною сторінкою. Як же ж тоді Церква могла б бути байдужою до цих справ?

Насправді, Церква до людського тіла ставилася завжди з увагою і дбайливістю, яких ніколи не проявив матеріялізм, із своїм ідолопоклонським культом. І воно природно, бо матеріялізм бачить і визнає в тілі тільки матеріяльну плоть-мясо, якого сила і краса родяться і розцвітають тільки на те, щоб — як трава в полі — зовяну-

ти і вмерти. Далеко не те каже християнська концепція. Людське тіло, само по собі, Божий архитвір, — в порядку видимого творіння. Господь призначив йому цвісти на землі, щоб воно розвинулось в безсмертя в славі неба. Він прилучив його до духа в одноцілості людської природи, щоб душа могла втішатися дивами Божих творів, щоб вона могла спостерігати в цьому дзеркалі спільного Творця, Його пізнавати, Його прославляти і Його любити! То не Бог, тільки людський гріх зробив людське тіло смертним, тільки через гріх тіло, що постало з праху, однієї днини знову в прах повернутися мусять. Але Господь воскресить його знову і покличе до життя. І хоч воно зредуковане до праху-пилу, то Церква респектує й шанує людське тіло. Хоч мертво, воно знову воскресне.

Але Апостол Павло веде нас до ще вищої візії. „Чи ви знаєте — каже він — що ваше тіло — храм св. Духа, який перебуває у вашому нутрі, якого маєте від Бога? І, що ви не є своєю власністю, бо ви куплені за високу ціну: прославляти й носити в собі Бога...”

Яка ж тоді — у здоровому, хри-

стіянському розумінні — в першу чергу функція і ціль спорту, як не культивування гідності й гармонії людського тіла, розвиток здоров'я й сили, меткості і граційності? Не можна теж робити св. Павлові зауваг за його вислів: „Castigo corpus meum et in servitutem redigo” („бичуванням очищую моз тіло й запрягаю на службу”), бо в цих словах він, св. Павло, наводить приклад завзятих поклонників спорту. Практикований помірковано і свідомо, спорт скріплює тіло, робить його здоровим, свіжим і кріпким. Але, щоб осягнути ту ціль виховання, тіло мусить підчинятися суворій, часто шорсткій дисципліні, яка запановує над ним і на правду держить у підкоренні-службі: твердий тренінг, відпорність на біль, звичка здержливості і суворої поміркованості, — все це необхідні умови для кожного, хто хоче здобути перемогу. Спорт — ефективний антидот проти м'якості й легкого життя, він збуджує змисл порядку та привчає людину до самокритицизму й самоконтролі, погорди небезпекою, ліквідує хвальбу й боягузтво.

Тим то спорт виходить поза межі чисто-фізичної дебелисти-сили, щоб

вести нас на шлях моральної сили й величі. З рідної країни спортів прислівного „fair play“ мають початок ті лицарські і шляхетні змагання, які виносять духа понад низьке шахрайство й тріки уразливої, мстивої суєти та охороняють людину від надмірного, безкомпромісного націоналізму. Спорт — це школа лояльності-вірності, відваги, терпимости, рішучости, універсального братерства. Всі ці природні чесноти творять підставу для надприродних чеснот і підготовляють людину без ухилів видержувати тягар найбільшої відповідальности.

Піддати тіло здоровій утомі, щоб дати змогу відпочинку розумові й приготувати його до нових трудів, загострювати змисли з метою засвоїти більшу інтенсивність проникання для інтелектуальних здібностей, вправляти мязи і привикати до зусилля — з метою Temperamenti характер і формувати сильну, гнучку, як сталь, волю, — ось, це була ідея спорту, що її сформував священик-альпініст. (Ці слова Папи Пія XII відносяться до Його попередника, Пія XI).

В цьому розумінні, спорт — не ціль для себе, тільки засіб. Як та-

кий, спорт мусить лишитися підпорядкований цілі-меті, яку творить досконале зрівноважене формування й виховання людини як цілості, людини, яку спорт навчив виконати охоче, радісно свої обов'язки в праці і в родинному житті.

В службі здорового, дужого, ревного життя, в службі кориснішої діяльності, — якщо мова про сповнювання обов'язків супроти держави, — спорт мусить бути теж на службі Богові. Насправді, з цією метою він (спорт) спонукує людей спрямовувати свою фізичну силу й моральні чесноти, які він розвиває. Як поганин, звичний підпорядковуватися суворому режимові спорту тільки на те, щоб здобути короткотривалий вінець переможця, то християнин підпорядковується йому для вищої мети, для безсмертної нагороди.

Бо, яка була б користь із фізичної хоробрости й енергії характеру, якби християнин уживав їх тільки на те, щоб „здобути чашу” чи парадувати в ролі „супермена”-надлюдини? . . . Якщо він — як треба — не зумів би радше втяти пів-години сну чи відкласти побачення на стадіоні, ніж занедбати (обов'язок) у неділю бути на Службі Бо-

жій?.. Якщо не зумів би перемогти (в собі) пошанування супроти осіб у практиці й обороні релігії?.. Якщо не вжив би своєї прихвильності і свого авторитету на те, щоб — поглядом, словом чи жестом — покласти край, або здушити погану, гидку мову чи акт непристойності?.. Якщо не охороняв би наймолодших і найслабших від провокацій і підозрілої уважливості?.. Якщо не розвивав би в собі звички свої успіхи закінчувати хвалою для Бога — Творця й Пана природи, та всіх її сил?..

Тямте завжди, що найвища почесть і найсвятіше призначення тіла є: бути мешканням, величної моральною чистотою й осяйною ласкою Божою, душі!”

Під цим знаком переможеш!

Ось, безпосередні оригінальні слова римського Первосвященника про спорт. Вони розвівають усякі сумніви щодо незацікавлення, ба, ... „ворожості” Церкви до фізичної культури.

Лишалось би тільки питання: чи не заважкі умови Церкви?

І тут Церква, життям своїх праведників, відповідає: „Ці передумови важкі, але не заважкі, бо бага-

то людей їх виповняє. Чому б тоді не мали сповняти їх молоді люди, наставлені на поборювання труднощів, на здобування перемог і рекордів?" . .

А втім: поганська старовинна Греція, більше двох тисяч років тому, сполучувала в своїм ідеалі виховання „кальон к'агатгон" — красу й добро, — фізичне з духовим, дочасне з вічним. Грецькі ігрища, в тому числі й Олімпійські, присвячувалися різним тодішнім поганським богам. Переможці рекрутувалися не тільки з тіловиховних, але і з інтелектуальних суперництв (як поезія, філософія, риторика, різьба тощо). Клясичного тодішнього представника гармонійного виховання людини, філософа Платона, зображують у поставі, в якій він одною рукою вказує на небо (вічні справи), а другою на землю (дочасні справи).

Якщо так могли поставити тіловиховання погани, дві тисячі років тому, то наскільки вище повинні сягнути християни наших днів?! . .

Для цього й не треба протоптувати нових стежок: такі стежки протоптали вже і перші християни і середньовічні лицарі й зовсім близькі до нас покоління. Нам тре-

ба тільки виполоти хопту боже-вільних тоталістичних днів, що за-слонила-заглушила стежки, доро-ги і прийоми, гідні, створених, за образом і подобою Божою, людей.

Християнські спортсменці повинні перші віднайти, прочистити ці стежки-дороги і спрямувати на них нові покоління.

Ми, Українці, можемо бути горді на свої тіловиховні взори. Від найсивішої давнини, від переказів і легенд починаючи, всякі змагання, всяка боротьба, війна в нас во ім'я Боже починалася і во ім'я Боже кінчалася. Боротьба з драконом-змійом чи з ворожим, поганським великаном неодмінно подається в рамі: „... А в церквах дзвони дзвонять, а народ по горах стоїть і молиться за перемогу правди над неправдою, права над насиллям, добра над злом”. Перемога, в таких оповіданнях-легендах, майже по правилу закінчується збудуванням церкви — на славу Богу — на місці бою.

Який нарід світу дав такий неперевершений взір чесної гри-боротьби з ворогом, як український князь Святослав Завойовник? Перед кожною війною він до ворогів своїх послів слав і остерігав-спові-

щав їм: „Готовіться! іду на ви”, (Йду на вас походом) . . . Князь Володимир Мономах, у своєму „Почуенні дітям”, наводить, скільки разів він — на ловах чи в бою — смерті в очі глядів, і радить брататися з небезпекою, бо „все і так у Божих руках” . . . Такі ж чудові взори залишили нам Байди, Тараси Бульби й інші чемпіони козацького лицарства.

І ці взори в нас зобовязують дотепер. Багато українських спортсців-борців перед змаганнями, на арені, прилюдно хрестилися. Знаком хреста на грищі, перед важливими змаганнями за футбольний чемпіонат Канади (1955 р.), до Бога звертався змагун-представник монтреальської „України”. Богослужба в церкві в наміренні успіху та спільна дружинна молитва на грищі попереджувала виступи філадельфійського „Тризуба” (1956 року) — перед рішальними боями за футбольне першенство ЗДА.

Так і треба. Бо під цим знаком — Христа і хреста — запевнена перемога: якщо не завжди в спорті, то напевно завжди в куди важливіших справах! . .

**ВІДГОМІН КНИЖЕЧОК
„СЛОВА ДОБРОГО ПАСТИРЯ”**

Dear Rev. Fathers:

I am sending \$10.00 for the booklets you have been sending me. I hope this amount will cover it. I have been ill and didn't get a chance to send it sooner.

Thank You I am
Mrs. Katherine Kopychak, Pittsfield, Mass.

*

... Enclosed is \$ 5.00 for what I might owe on my subscription of Ukrainian booklet „Слово Доброго Пастиря”.

Please continue to send me these booklets and send the subscription blank so that I might know when it runs out and money order is due again.

Thank You,
Sincerely yours,
Sophie Spertz, Glen Lyon, Pa.

*

... You have mailed my Mother the third volume of the Lives of the Saints in Ukrainian. So I am enclosing a money order of (\$10.00), (\$5.00) for this book, (\$1.00) for mailing expense and (\$4.00) for the subscription of the Good Shepherd in English for two years.

Thank you kindly and may the Good Lord Bless You.

Yours in Christ
Mrs. Mary Wayda (p. w.)

... Enclosed you will find \$2.00 to cover payment of my subscription to your booklets. — Printing the booklets half in English is an encouragement to the younger generation to read them. I wish that you would continue to print all future booklets half in English.

Respectfully,
Theodosia Boresky, New Haven, Conn.

*

**До Видавництва О.О. Василян
у Нью Йорку!**

Одержавши книжечку „ДОРОГА ДО ЩАСТЯ У ПОДРУЖЖІ” о. Ю. Катрія ЧСВВ на імя мого тата, перечитала я її й передала до читання іншим. Тут висилаю \$1.50 на передплату Ваших книжечок.

О. Гриньків, Детройт, Миш.

*

... Посилаю \$ 2.00 на передплату книжечок, а \$ 3.00 на Сл. Божу в наміренні подяки Господу Богу.

Еф. Гривна, Ансонія, Конн.

*

... На книжечки прошу прийняти \$ 2.00, а на чит. Сл. Божу в наміренні мого сина на студіях даю \$ 3.00.

Филипа Панчук, Чикаго, Ілл.

*

... Тут посилаю одинадцять доларів: на три чит. Сл. Божі \$ 10.00, а намірення

подаю тут у цім листі, і \$ 1.00 на календар СВІТЛО.

Анна Родакевич, Трептон, Н. Дж.

*

... Я посилаю \$ 10.00 на дві Сл. Божі співані за здоровля моєї дружини, і \$ 2.00 на передплату книжечок.

Антін і Анна Грушецький,
Селайн, Миш.

*

... На передплату книжечок \$ 2.00, а на чит. Сл. Божу за померлих із родини \$ 3.00.

Іван Добиш, Гадсон Гайтс, Н. Дж.

*

... В залученні посилаю: \$ 3.00 на чит. Сл. Божу в моім наміренні, і \$ 2.00 на оплату книжечок.

Йосиф Процюк, Детройт, Миш.

*

... Висилаю: \$ 2.00 на книжечки, а \$ 3.00 на чит. Сл. Божу за померлих із родини; їх імена подаю нижче.

Іван Дибайло, Неварк, Н. Дж.

*

... Посилаю \$ 7.00 і прошу так їх розділити: \$ 2.00 на один рік передплати за книжечки, а \$ 5.00 на спів. Сл. Божу в наміренні — подяка Господу Богу за всі ласки, які ми обидвоє отримали за 50 років, як ми повінчались.

Семен Галаса, Філяделфія, Па.

... Посилаю одинадцять долярів, а це: на передплату книжечок \$ 2.00; на три читані Сл. Божі \$ 9.00. Намірення подаю тут у листі.

Катерина Бараник, Олифант, Па.

*

... На передплату книжечок \$ 2.00 і на пресфонд \$ 1.00.

Стефа Наум, Нью Йорк, Н. Й.

*

... На передплату \$ 2.00 і скромний даток на прес. фонд \$ 1.00

Володимира Фостяк, Чикаго, Ілл.

*

... Висилаю \$ 2.00 на передплату і \$ 2.00 на прес. фонд.

Іван Горішний, Енглвуд, Н. Дж.

*

... На ці Ваші добрі книжечки висилаю \$ 4.00.

Володимира Пришляк, Ст. Луїс, Мо.

*

... Посилаю \$ 5.00 на передплату цих гарних книжечок, які я так радо читаю.

Катерина Варіян, Йонкерс, Н. Й.

*

... Пересилаю \$ 5.00 на передплату книжечок Ваших: цікаві вони.

І. Білас, Джерзи Ситі, Н. Дж.

*

... Посилаю \$ 5.00 — на книжечки, які я люблю дуже читати, \$ 2.00, а ті \$ 3.00 на книжку КАТОЛИЦТВО і ПРАВОСЛАВІЄ Отця С. Сабола ЧСВВ.

Катерина Лобур, Клевленд, Ог.

Ціна: 35 центів.

... Тут посилаю \$ 5.00 на вирівнання довгу й на передплату. Нехай Бог благословить Ваші труди.

Анна Карпчук, Філяделфія, Па.

... На дворічну передплату \$ 4.00 і на прес. фонд \$ 1.00.

І. і М. Лакоцькі, Бронкс, Н. Й.

*

... За книжечки СЛОВА ДОБРОГО ПАСТИРЯ посилаю \$ 5.00.

Анна Фігурська, Асторія, Л. Айл.

*

... Тут посилаю \$ 5.00 на передплату тих книжечок, що люблю їх читатги.

Марія Романюк,

Міннеаполіс, Мінн.

*

... На віднову передплати й на залеглість посилаю \$ 5.00.

Михайло Генза, Н. Йорк, Н. Й.

*

... На передплату Ваших малих книжечок посилаю тут \$ 5.00.

Е. П. Квозко, Гемпстед, Н. Й.

Всі замовлення на книжки й передплату на СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ посилайте на адресу:

Good Shepherd-Basilian Fathers

22 E. 7th Street

New York 3, N. Y.